

ВСТУП

Згідно Божественного повеління, Христова Церква поєднує в одне ціле людські діла та релігійні цінності на славу Божу а також для постійного вдосконалення людини, як тілесного, так і духовного. Звідси, місія Церкви полягає не лише у поверхневому проповідуванні доброї новини для світу, але прикладання зусиль, щоб саме Євангеліє просочувалося у менталітет, спосіб думки та цінності народу. Тобто необхідно, щоб християнство занурювало в себе всю людську культуру.

Інакше поділ між культурою та вірою стане перешкодою для подальшої евангелізації, і культура не зможе розкрити свій потенціал інструменту для поширення Доброї Новини . Церква, будучи посланою Христом до людей різних за культурою, намагається розділити з ними благу вість спасіння. Вона, отримавши від Христа істини про Бога та людство, є покликана запропонувати, голосячи істину, можливість для справжньої свободи. Базована на отриманому переданні від Христа, Церква намагається пролити світло на культурні цінності для того, щоб, в разі необхідності, виправити і очистити їх в світлі віри, тим самим приводячи їх до повноти істини .

Через це Христова Церква намагається Добру Новину принести у кожную частину світу, щоб повернути не лише індивідуальну свідомість людини, але й колективну, що спонукає наповнювати своє життя, суспільне оточення світлом Євангелія .

У цій діяльності для Церкви велике значення мали університети, які спрямовані забезпечити публічну думку та донести християнське мислення у прагненні розвивати вищу культуру .

У своєму прагненні перебувати в академічному середовищі, Церква ставить за мету пригадування, що для розвитку людини та творення культури не є достатнім лише інтелектуальна формація. З огляду на це вона допомагає у всесторонньому розвитку людини, подаючи свій досвід, який, у свою чергу, веде розум до правди, волю до добра та спільноту до любові. Це завдання ставить перед собою Церква у рамках академічного душпастирства, мета якого є перебування Церкви в академічному середовищі.

Актуальність теми нашого дослідження впливає з того, що академічне душпастирство в Україні ще не є достатньо розвиненим. Часто воно зводиться лише до капеланства університетської молоді, що, за своєю суттю, є звуженням обсягу академічного душпастирства, яке своєю діяльністю охоплює усю університетську спільноту, тобто професорів, викладачів, студентів, дослідників та обслуговуючий персонал.

Сама ж мета нашої дипломної роботи – показати нагальну необхідність наукових напрацювань саме в цій тематиці, оскільки під час написання нашої праці ми зіштовхнулися із проблемою відсутності матеріалів чи навіть певних методик праці у самих капеланів.

Також мета цієї праці полягає в аналізі існуючих матеріалів з даної тематики, спробі охарактеризувати сучасну проблематику академічного душпастирства УГКЦ та подання певних методів праці капелана в університетській спільноті.

З огляду на недостатність матеріалу, ми будемо використовувати наявні джерела та угоди, які не є публічно розповсюджені, проте поданні нами у додатках до дипломної

роботи.

Для кращого висвітлення теми нашу працю поділено на три розділи. Перший розділ ми поділимо на два підрозділи. Ми розглянемо документи Католицької Церкви, що стосуються академічного душпастирства, а саме: :Апостольська конституція *Sapientia christiana* 1979 р., Апостольська конституція *Ex corde Ecclesiae* 1990 р., «присутність Церкви в університетах та університетській культурі» *Presenza della Chiesa* 1994 р. Аналізуючи ці документи, ми зможемо побачити мету академічного душпастирства, проблеми та специфіку служіння у таких спільнотах. В першому підрозділі ми, розглядаючи ці матеріали, зможемо зрозуміти причину необхідності присутності Церкви в університетах. Окрім цього ми зможемо побачити певні проблеми підходу до самого душпастирювання на різних факультетах, у містах чи навіть країнах. Окрему увагу у цьому розділі ми привернемо до католицьких університетів та способів співпраці між Церквою та вищими закладами освіти (ВЗО). Розглядаючи католицькі університети, ми можемо побачити можливі зразки співпраці між Церквою та ВЗО. У другому підрозділі простежимо способи співпраці та розглянемо їх на різноманітних рівнях - від загальноцерковних, до особового діалогу між душпастирем та особою із академічного середовища.

В другому розділі ми намагатимемось дослідити проблему релігійного світогляду сучасної студентської молоді, оскільки вона становить більшу частину осіб, на які скеровується увага Церкви через академічне душпастирство. Цей актуальний стан сучасної студентської молоді ми спробуємо утворити, аналізуючи соціологічні дослідження, зокрема дослідження Центру підтримки приватної ініціативи: лабораторія соціальних досліджень, що включає в себе соціологічні опитування серед студентів у 2006-2007рр., і дослідження за методом автобіографії та фокус-групової дискусії, що проводились у тих самих роках. Також будемо використовувати дані анкетування, які провела молодіжна комісія УГКЦ по всій Україні. Окрім цього для кращого висвітлення цієї проблеми ми будемо використовувати дані досліджень у ВЗО міста Львова, які здійснив і подав у своїй дипломній роботі Василь Нестор. Він провів це дослідження методом анкетування у 2001р. Ще одним допоміжним для цього матеріалом слугуватиме анкетування, яке провели ми безпосередньо у місті Дрогобичі на зразок анкети Василя Нестора серед студентів в період січня-лютого цього року. Для кращого розкриття теми цього розділу ми поділили його на три підрозділи. В першому ми подаємо загальну інформацію, роз'яснення про методи та специфіку кожного опитування зокрема. У другому підрозділі ми розглядаємо духовні потреби студентської молоді, які простежуємо, оглядаючи ці дослідження. Вони для нас будуть цікавими для розуміння того, що від Церкви потребує сучасний студент, а навіть окремо - студент Галичини та студент із інших областей України, оскільки, як побачимо у цьому підрозділі, вони мають між собою певну різницю. Також особливу увагу у цьому підрозділі ми приділяємо потребі спільноти для молоді. У третьому підрозділі ми намагалися розглянути проблематику душпастирювання серед молоді, які методи впливу не є актуальними для сучасного студента, а які потрібно використовувати.

У третьому розділі ми намагатимемось синтезувати певні загальні форми академічного душпастирства. Для нас це є важливо, оскільки певних методичних напрацювань із університетського душпастирювання немає, а якщо й є, то лише в незначній кількості. Цього ми досягнемо за допомогою напрацювань отців, що є капеланами університетів або, в певний спосіб, дотичні до їх діяльності. Для зручності ми цей розділ поділили на

два підрозділи. У першому підрозділі ми звернемо увагу на особу капелана як представника Церкви в академічному середовищі. Зокрема, ми розглянемо те, який вік повинен мати священник для такого роду служіння, які його якості та до чого повинен він бути готовим, стаючи на це служіння. У другому підрозділі ми розглянемо практичні методи університетського душпастирства. Для цього ми поділимо цей підрозділ на три підпідрозділи, а саме: публічне душпастирство, або загальне, групове душпастирство, або спільнотне, та індивідуальне, або особовий провід. Такий поділ здійснений нами з огляду на те, що ці методи відрізняються між собою за методами праці та важливістю. При кінці цього розділу ми будемо мати сформовані методи душпастирства на основі праць самих капеланів.

Для розкриття цієї теми використовуватимемо документи Католицької Церкви в українському та англійському перекладах. Окрім них та соціологічних досліджень використаємо угоди про призначення капелана для духовної опіки академічної молоді, підписані між Самбірсько-Дрогобицькою єпархією УГКЦ та Державним педагогічним університетом імені Івана Франка, які ми подаємо у додатках до цієї роботи. Також ми використовуватимемо збірник матеріалів IV сесії Патріаршого Собору УГКЦ Молодь у Церкві третього тисячоліття, з якого нам важливі такі статі, як: Характерні особливості реалізації покликання молоді в сучасному світі (Олена Яремко), Еклезіально-літургійний вимір молодіжного апостольства (Марко Бляза), Богословський вимір душпастирства молоді (Ярослав (Приріз)), Молодіжний апостолят як супровід у вірі (Святослав (Шевчук)). Допоміжною літературою для першого розділу нам слугуватиме декларація про християнське виховання II Ватиканського Собору *Gravissimum educationis*.

Для третього розділу ми будемо використовувати промову Блаженішого Любомира (Гузара) під час науково-практичної конференції у Дрогобицькому педагогічному університеті 25 жовтня 2012 р., яку ми подамо у додатках, а також використаємо статтю о. Олега Кекоша Душпастирство академічної молоді подану у журналі «Слово». Ще одним джерелом для цього розділу ми використаємо доповідь о. Василя Верхуляка Душпастирська опіка вищих навчальних закладів, як пріоритетне завдання Церкви в новітніх часах, яку ми також подамо у додатках. Тут допоміжною літературою ми використаємо правильник навчально-пасторальної практики для студентів останнього курсу Львівської духовної семінарії.

Окрім цього ми також використаємо додаткову літературу: Глумачний словник термінів канонічного права, написаний Олегом Хортиком, та статтю Скрипнікової Софії, поданої у газеті Центру студентського капеланства (ЦСК) Капелан під назвою: «Роль капелана в навчально-виховному процесі (на прикладі діяльності Центру Студентського Капеланства УГКЦ)», яку ми подаємо у додатках

Під час написання цієї праці ми зустрілися з проблемами браку досліджень, з огляду на це велика його частина подана нами у додатках. Окрім цього трудність написання роботи полягала ще й у тому, що не існує перекладу документу «Присутність Церкви в університетах та університетській культурі» *Presenza della Chiesa* 1994 р. українською мовою, з огляду на що ми були змушені користуватися англійським перекладом.

Для кращого висвітлення цієї теми ми користувалися методами аналізу, синтезу та порівняння. Однак з огляду на стислість дипломної роботи та брак матеріалів важко вповні висвітлити проблематику академічного душпастирства УГКЦ. Тому наша праця не претендує на вичерпне розкриття даної теми. Ми сподіваємося, що усвідомлення потреби

докладнішого висвітлення проблеми академічного душпастирства в УГКЦ послужить поштовхом для подальших досліджень та, можливо, написання окремих монографій з даної тематики.

ВИСНОВКИ

Завершуючи дане дослідження, варто зробити висновки. Насамперед, метою цієї праці було вказати актуальність та необхідність академічного душпастирства в сучасному житті студентів ВНЗ. Проаналізувавши документи Церкви, ми побачили велич місії академічного душпастирства, яка полягає у готовності надання відповідей та власного досвіду у ситуаціях, які виникають із науковими відкриттями та суспільно-культурним розвитком. Також у цій праці ми висвітлили можливі проблеми та труднощі перебування Церкви в університеті та можливі способи їх подолання.

Розглядаючи документи Церкви, у першому розділі роботи ми вказали, що академічне душпастирство - це не є явище виключного капеланства студентів, але це напрямок, який у своїй діяльності охоплює як викладацький стан, так і студентів та працівників цих закладів. Хоча й ми не виключали той факт, що Церква приділяє студентам більшу увагу, зважаючи на їх більшість в університетському колективі. Окрім цього ми дійшли висновку, що неможливо витворити універсального методу душпастирства в університеті, а окреслити лише загальний напрямок цієї роботи, оскільки кожен університет чи факультет є оригінальним – чи то зважаючи на територію, чи державу, де він знаходиться, чи то через його історію, чи галузь наукової діяльності. Зважаючи на це, ми синтезували із документів Церкви певні дуже загальні ідеї її співдії з університетом на різноманітних рівнях – від державного, до діалогу із ректоратом. Говорячи про діалог між Церквою і ВЗО, ми наголошували про те, що їхні відносини не є монологом однієї із сторін, але двостороннім обміном, в якому університетська спільнота черпає відповіді на запитання, які в них виникають впродовж наукових досліджень, а Церква збагачує завдяки новітнім відкриттям власне богослов'я, роблячи його більш сучасним. Також ми звернули особливу увагу на Католицькі університети як видимі приклади цього діалогу. Розглянувши все це, ми робимо висновок, що метою академічного душпастирства є створення спільноти, яка об'єднується для дослідження високих ідей, при цьому еднаючись у спільноту любові у Св. Таїнствах.

Метою дослідження у другому розділі було вказати сучасний стан воцерковлення українського студентства. Проаналізувавши для цього соціологічні дані, ми дійшли до висновку, що, не зважаючи на регіон проживання, студентська молодь відчуває потребу духовного росту, і в цій потребі вона здійснює, можливо, не завжди виразний пошук духовних вартостей. Зіставивши ці ж дані, ми також вказали, що методи нашого душпастирства студенської молоді подекуди є застарілими і не приносять бажаних плодів, а деколи викликають і відразу у студентів. Сучасний студент бажає брати активну участь у житті Церкви, яка саме для цього і перебуває в університеті, проте для молоді деякі методи душпастирства, які вживалися попередньо, є вже неприйнятними. Інша проблема, яка впливає із другого розділу, це те, що студенти мало спілкуються на релігійні теми, а в разі скрутних обставин не звертаються за допомогою до душпастирів чи Святого Письма, що, у свою чергу, пояснює потребу академічного душпастирства. Бо якщо вони не звертаються в таких ситуаціях до Церкви, отже вони звертаються деінде. Розглянувши проблеми, які вплили із другого розділу, логічно було вказати способи їх подолання, і це стало метою третього розділу. Взнявши за основу напрацювання

студентських капеланів та інших отців, які в певний спосіб є до цього дотичними, ми дійшли висновку, що для подолання цих проблем є надзвичайно важливою особа капелана. Ця особа була б характерна не своїм молодим віком чи здатністю швидко знайти спільну мову із академічною спільнотою, але відмінною рисою цього капелана був би досвід. Саме він був би надзвичайно важливим для вирішення проблем, оскільки набутий роками праці та терпіння, що, у свою чергу, вселяло б довіру до такого капелана. Маючи таку довіру, йому було б легше знайти спільну мову із науковим товариством ВНЗ, а отже і донести туди християнські цінності. Також, аналізуючи напрацювання отців, ми змогли окреслити три напрямки праці академічного душпастирства, кожен з яких є специфічно розрахованим для досягнення певної мети. Зокрема, публічне душпастирство за свою мету має ознайомити та спонукати ширший загал до докладного вивчення християнських цінностей. Він підводить до другого методу душпастирства – спільнотного, який є основним і покликаний до створення спільноти любові, яка, проваджена душ пастирем, прямувала б до Христа та служила б «закваскою» для інших. Останній метод, який впливав із цього розділу, був індивідуальний метод. Він за своєю метою є допоміжним, а по суті, – духовним проводом.

Під час написання цієї праці ми зустрілись із труднощами недостатньої кількості літератури з даної теми. З огляду на це ми відшукували деякі рідкісні та неопубліковані матеріали, які були змушені подати до додатків. Також була трудність із перекладом документу *Presenza della Chiesa nell'Universita* 1994 р. який був одним із основних джерел черпання інформації під час написання роботи.

Наша дипломна робота не дає вичерпної відповіді на усі питання, які виходять із проблеми академічного душпастирства в УГКЦ від виходу з підпілля до сучасності. Ця дипломна робота є лише спробою звернути увагу на проблеми, які потребують вирішення компетентних осіб та можливістю синтезування напрацювань у даній галузі. Наше дослідження є лише скромним внеском у велетенську галузь вивчення академічного душпастирства, що вказує на потребу подальших зацікавлень нею.

ЗМІСТ

ВСТУП 3

РОЗДІЛ I ВЧЕННЯ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ ПРО АКАДЕМІЧНЕ ДУШПАСТИРСТВО 9

1. Документи Католицької Церкви про академічне душпастирство 9

1.1 Форми та способи присутності Церкви в університеті 10

1.2 Католицькі університети 15

2. Способи співпраці на місцевому рівні 16

РОЗДІЛ II АКТУАЛЬНИЙ СТАН УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ МОЛОДІ 21

1. Соціологічні дослідження актуального стану університетської молоді та способи їх проведення 21

2. Духовні потреби студентської молоді 24

3. Потреби молодих людей у духовному супроводі 29

РОЗДІЛ III СЛУЖІННЯ КАПЕЛАНА В АКАДЕМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ 35

1. Особа капелана 35

2. Способи академічного душпастирства 38

2.1 Публічне душпастирство 38

2.2 Спільнотне душпастирство 41

2.3 Індивідуальне душпастирство 43

ВИСНОВКИ 46

ДОДАТКИ 49

Додаток 1. Промова Блаженішого Любомира Гузара під час науково-практичної конференції у Дрогобицькому педуніверситеті 25 жовтня 2012 р. 49

Додаток 2. Угоди між Самбірсько-Дрогобцькою єпархією УГКЦ та ДПУ ім. Івана Франка про призначення капелана для духовної опіки академічної молоді 55

Додаток 3 Анкета 57

Додаток 4 Газета Центру Студенського Капеланства «КАПЕЛАН» 60

Додаток 5 Доповідь о. Петра Верхуляка (капелан ЛДАУ) на семінарі капеланів у Львові. 62

Додаток 6 Правильник навчально-пасторальної практики для студентів ЛДС Святого Духа 76

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ 79